

Las flors

En ve passejar capvath la campanha nosta, qu'auratz lhèu l'escadença¹ de véder un beròi casau tradicionau. Non n'i a pas a tot viracodet² ! Donc, se'n trobatz un, que s'ac vau³ de s'arrestar e, se lo cas ei, de batalar dab la dauna qui'u tribalha. Lo mei sovent, en efèit, qu'ei ua hemna pro vielha, disem ua memé. Còps que i a, qu'ei un pepé. Tostemps que parlan gascon.

Çò qui suspren en aqueths casaus, qu'ei l'abonde de flors : arrosèrs, arums, daliàs, margalidas, sabres⁴, tulipas, ulhets,... qui son lo mei sovent en bordura deus tornèrs⁵.

Perqué i avè hèra mei de flors autas còps que non pas adara ? Autes còps, qu'èran las hemnas qui hasèn lo casau a la man e las flors, qu'èran contentas de las espiar, de las sentir e de'n har boquets. Au dia de uei, los òmis qu'an pres sovent lo relai e que s'i hèn⁶ dab lo motocultor. Lavetz, flors de pertot, que son sovent un puishèu⁷ !

Au-delà de la beutat, de l'estetica, que cau saber que las flors e son hèra utilas :

- qu'apèran los pollinizators : abelhas, vrèspas, brossalons⁸... qui van tanben pollinizar tots los legumes qui hèn flors : corgetas, cujas, mongetas, pipèrs, tomatas...

- que van perturbar los insèctes nosibles⁹, las moscas e daubuns parpilhons, qui's van escapar o qui non van pas anar dirèctament sus culturas classicas : caulets, carròtas, cebas, pòrs...

De mei, qu'avetz flors com los ulhets d'Índia qui viran¹⁰ los parasits qui son autanplan en l'aire com en la tèrra. Vertat qu'ei, qu'an ua aulor particulara e hòrta. A la mea mair ne l'agradavan pas. Si'u ne prepausavas quauques pès entà plantar, que t'enviava tà pèisher :

*Ulhets d'Índia ? Non te'n voi pas :
que puden a cent lègas¹¹ !*

D'autas flors com las capucinas qu'atiran los pugats¹² qui n'aniràn pas suus frutèrs. Que cau mentàver tanben la borraina¹³ qui ei hèra mellifèra, los paparòcs¹⁴, los pavòts... Si hètz casau e si v'agradan las flors, çò de mièlher qu'ei de'us consacrar un tornèr e d'i semiar, pro de d'òra au primtemps, çò qui apèran ua prada flocada. Qu'averatz lo plaser de véder las flors e de segur los pollinizators a butinejar.

¹ la chance, l'occasion

⁶ ils travaillent,

¹⁰ éloignent

² à chaque détour de chemin

s'évertuent

¹¹ lieues

³ ça vaut le coup

⁷ une gêne

¹² pucerons

⁴ glaieuls

⁸ frelons

¹³ bourrache

⁵ planche, carré de légumes

⁹ nuisibles

¹⁴ coquelicots

EXPRESSION

Los darrèrs de l'estiu

- Que hè hèra bon per aquestes torns !
- Que'n cau profièitar : que son **los darrèrs de l'estiu**.

Qu'èm au mes de seteme. Que hè bon mes non durarà pas. **Los darrèrs de l'estiu** que son donc los darrèrs dias, la darrèra tempsada de calor. Malaja, dab lo cambiament, aquerò n'ei pas mei vertat !

Borra...

A pair noste, que l'agradava de badinar. Si s'escadè que vedè lo vesin de cap a tirar l'èrba deus pòrs, que'u disè : *dèisha, dèisha, atau qu'auràn caucetas entà passar l'ivèrn !*

MEDECINA
POPULARALos *liris*,
« les lys »

En har drin d'estruç a la casa mairau de la hemna, que trobèm un bocau vielh, hèra vielh. En espiar de plan, que vedom de qu'èran petales de *liri* conservats en l'aiga de vita. Lo *liri* qu'ei ua hèra beròja flor qui en.hloreish de cap au 15 d'aost. Qu'ei lo cas deu *liri* de la madòna ; lo *liri* qu'ei lo simbèu de la virginitat. Qu'a hòrt de vertuts. Qu'ei un antiseptic qui va guarir ua blaçadura, un nhac d'insècte, ua brutladura e mei generalement escosors de la pèth.

Los petales que's podèn donc conservar en l'aiga de vita e aplicà's sus la plaga. E lo malaut, si volè, tà's dar drin de coratge, que podè tanben béver un còp ! Que devè estar bona aquera aiga de vita pr'amor lo *liri* qu'a un perhum hèra delicat. E atau, que suenhavan lo dehòra...e tanben lo dehens !